

ORIENTAL JOURNAL OF PHILOLOGY

journal homepage:

<http://www.supportscience.uz/index.php/ojp/about>**THE USE OF INNOVATIVE METHODS IN ENGLISH LANGUAGE LESSONS****Begmurod I. Sattarov**

Senior Lecturer

Department of Humanities, Perfect University

satbekbig@gmail.com

Tashkent, Uzbekistan

Nosirbek S. Mahmudov

Senior Lecturer

Department of Humanities, Perfect University

mahmudov.n@perfectuniversity.uz

Tashkent, Uzbekistan

Bobur M. Turdaliyev

Senior Lecturer

Department of Humanities, Perfect University

turdaliyev.b@perfectuniversity.uz

Tashkent, Uzbekistan

Nodira N. Abdurakhmanova

Senior Lecturer

Department of Humanities, Perfect University

shukurova.n@perfectuniversity.uz

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: Communication, methodology, training, English language, information technology, competence.

Received: 23.12.25**Accepted:** 24.12.25**Published:** 25.12.25

Abstract: This article examines traditional, alternative, and innovative methods of teaching English widely used in foreign educational institutions. The main advantages and disadvantages of these methods are analyzed, and the role of the teacher in using various methods in the educational process is examined in detail. Selecting an appropriate method requires consideration of students' age, their level of English proficiency, their motivation for learning, their expectations for learning, and, if applicable, their previous English language learning experience. Thus, the diversity of currently available English teaching methods and techniques requires an appropriate

INGLIZ TILI DARS MASHG'ULOTLARIDA INNOVATSION METDOLARNING QO'LLANILISHI

Begmurod I. Sattarov

Katta o'qituvchi

Gumanitar fanlar kafedrası, Perfect universiteti

satbekbig@gmail.com

Toshkent, O'zbekiston

Nosirbek S. Mahmudov

Katta o'qituvchi

Gumanitar fanlar kafedrası, Perfect universiteti

mahmudov.n@perfectuniversity.uz

Toshkent, O'zbekiston

Bobur M. Turdaliyev

Katta o'qituvchi

Gumanitar fanlar kafedrası, Perfect universiteti

turdaliyev.b@perfectuniversity.uz

Toshkent, O'zbekiston

Nodira N. Abduraxmanova

Katta o'qituvchi

Gumanitar fanlar kafedrası, Perfect universiteti

shukurova.n@perfectuniversity.uz

Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: Kommunikatsiya, metodologiya, o'rganish, ingliz tili, informatsion texnologiyalar, kompetensiya.

Annotatsiya: Ushbu maqolada xorijda ta'lim muassasalarida keng qo'llaniladigan ingliz tilini o'qitishning an'anaviy, muqobil va innovatsion metodlari ko'rib chiqiladi. Ushbu metodlarning asosiy afzalliklari va kamchiliklari tahlil qilinadi va o'qituvchining ta'lim jarayonida turli metodlardan foydalanishdagi roli batafsil ko'rib chiqiladi. Tegishli metodni tanlash o'quvchilarning yoshini, ingliz tili bilish darajasini, o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini, o'rganishga bo'lgan umidlarini va agar mavjud bo'lsa, avvalgi ingliz tilini o'rganish tajribasini hisobga olishni talab qiladi. Shunday qilib, hozirgi vaqtda mavjud bo'lgan ingliz tilini o'qitish metodlari va texnikalarining xilma-xilligi o'quv jarayonida metodlar, texnologiyalar va mashqlarning maqbul kombinatsiyasini taqozo etadi.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Бегмурод И. Саттаров

Преподаватель кафедры гуманитарных наук Университет «Perfect»

satbekbig@gmail.com

Ташкент, Узбекистан

Носирбек С. Махмудов

Преподаватель кафедры гуманитарных наук Университет «Perfect»

mahmudov.n@perfectuniversity.uz

Ташкент, Узбекистан

Бобур М. Турдалиев

Преподаватель кафедры гуманитарных наук Университет «Perfect»

turdaliyev.b@perfectuniversity.uz

Ташкент, Узбекистан

Нодира Н. Абдурахманова

Преподаватель кафедры гуманитарных наук Университет «Perfect»

shukurova.n@perfectuniversity.uz

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Коммуникация, методика, обучение, английский язык, информационные технологии, компетентность.

Аннотация: В данной статье рассматриваются традиционные, альтернативные и инновационные методы преподавания английского языка, широко используемые в зарубежных учебных заведениях. Анализируются основные преимущества и недостатки этих методов, а также подробно рассматривается роль преподавателя при использовании различных методов в образовательном процессе. Выбор подходящего метода требует учета возраста учащихся, уровня их владения английским языком, мотивации к обучению, ожиданий от обучения и, если таковой имеется, предыдущего опыта изучения английского языка. Таким образом, многообразие существующих в настоящее время методов и методик преподавания английского языка требует соответствующего сочетания методов, технологий и упражнений в процессе обучения.

Kirish. Fundamental til ta'limi har qanday chet tilida yuqori darajadagi malakaga erishishning asosidir. Ingliz tilini o'qitishning yangi metodlari soni har yili ortib bormoqda. Professional o'qituvchi uchun barcha metodlarni bilish emas, balki talabaning ehtiyojlari va

maqsadlariga mos metodni oqilona tanlash muhim. Zamonaviy axborot texnologiyalari so'nggi o'n yillikda, jumladan, ingliz tilini o'qitishning ko'pgina usullarining ajralmas qismiga aylandi. Kompyuterlar va telekommunikatsiyalarning rivojlanishi xorijiy tillarni o'qitishga yondashuvni tubdan o'zgartirdi va uni talabalar uchun yanada qiziqarli va qiziqarli qildi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Ilmiy adabiyotlarda o'qitish metodlarining tasnifi mavjud bo'lib, ular ingliz tilini o'qitishning an'anaviy, muqobil va innovatsion usullariga bo'linadi [Chistova, [2008]. An'anaviy metodlariga bog'lash klassik (asosiy) metod va grammatika-tarjima metodlari kiradi. Ko'p sonli muqobil metodlar mavjud, masalan, guruh metodi, umumiy jismoniy javob metodi, to'g'ridan-to'g'ri metod, birlashgan metod va boshqalar. Innovatsion ingliz tilini o'qitish metodlariga quyidagi o'qitish metodlarini kiritish mumkin: keys metodlari, hikoya metodi (story line method), simulyatsiya metodi, kompyuter yordamida o'qitish (CALL) va boshqalar. Ushbu metodlarning aksariyati ushbu maqolada muhokama qilinadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Klassik yoki fundamental metodlari tarixiy metodlardan biri. Bu metodning asosiy yo'nalishi tilning grammatik asoslarini o'rganishga qaratilgan. Bu metod ko'pincha maktab va universitet ta'limida qo'llaniladi. Klassik metodda ingliz tilini o'rganishning tuzilishi quyidagicha ya'ni, grammatik tamoyillarini o'rganish, so'ngra o'rganilgan qoidalarni nazariy misollar orqali ko'rib chiqish va nihoyat mashqlar orqali mustahkamlash. Shubhasiz, klassik metodning asosiy kamchiligi - nutq amaliyotining yetishmasligi va amaliy vazifalar sonining yetarli emasligi.

Grammatika va tarjima metod o'rganish (grammar translation) tarjimaning grammatik to'g'riligiga e'tibor qaratadi. Bu metod tarafdorlari til grammatik qoidalaridan iborat degan qarashni himoya qiladilar. O'rganishda asosiy e'tibor yozish yoki o'qishga qaratiladi, gapirish va tinglashga minimal e'tibor beriladi. Barcha grammatika qoidalarni va lug'at yodlanishi kerak. Guruhda eng ko'p qo'llaniladigan topshiriqlardan biri ona tilidan matnlarni tarjima qilishdir.

To'liq jismoniy harakat ("Total physical response") grammatik tuzilmalar va lug'at, tilning eng muhim jihatlari hisoblanadi. Ingliz tilini o'rganishning asosiy shakli bu til bilan "o'ralgan" bo'lish, ingliz tili o'z ona tilisi bo'lgan so'zlashuvchilarni tinglash, filmlarni tomosha qilish, reklama belgilarini o'qish va boshqalar. Ushbu uslub tarafdorlari til tuzilmalarini tushunish har doim o'quvchidan oldin bo'lishini ta'kidlaydilar. Talabalar uchun ingliz til bilan ushbu uslub ko'pincha o'quvchilar eshitadigan "jim davr" ni talab qiladi. Shuning uchun ham bunday metoddan foydalanadigan o'qituvchilar, darhol talabalardan so'rashlari mumkin emas, talabalar faqat tayyor bo'lgandagina ushbu metodni amalga oshirishlari mumkin. Bu metod mualliflarining fikricha, til turli jismoniy mashqlar orqali o'rganilsa, ancha tez o'rganiladi. Ushbu metod maktabgacha yoshdagi bolalarni, boshlang'ich va o'rta maktab o'quvchilarini va ayniqsa, axborotni idrok etishning kinetik turiga ega bo'lgan bolalarni o'rgatish uchun idealdir. Ushbu metoddan

foydalanganda darslarda o'qituvchining asosiy roli quyidagilardan iborat: o'qituvchi talabalarni grammatik tuzilmalar va kerakli lug'at bilan tanishtiradi, keyin o'rgangan material qayta ishlanadi. Misol tariqasida, o'qituvchining talabalarga ko'rsatmalar berishini keltirishim mumkin, masalan: "Come tot the table", "Open the door", talabalar ushbu ko'rsatmalarni bajaradilar.

Eng mashhur metodlardan biri bu kommunikativ metod bo'lib, u har bir talabaning nutqda yuqori faolligiga tayanadi. Bu, birinchi navbatda, muloqot vositasi bo'lib, tilni o'rganishning eng yaxshi yo'li o'quvchilar bilan so'zlashish va muloqot qilishga qaratilgan mashqlar va mashg'ulotlardir. Til to'sig'ini bartaraf etish - o'qituvchilarning kommunikativ metoddan foydalangan holda asosiy maqsadi hisoblanadi. Kommunikativ metod juftlik yoki guruh ishlarini, shuningdek foydalanishni rag'batlantiradi. Masalan, video, audio materiallar [Nikolaeva, 1999 yil, 234-bet]. Bu usuldan foydalanishda o'qituvchining darsdagi roli o'quvchilar o'rtasida faol muloqotni ta'minlash, muloqot uchun zarur bo'lgan so'z boyligi bilan o'quvchilarni tanishtirish, nutq amaliyotidan so'ng asosiy xatolarni tahlil qilish bilan chegaralanadi.

Yana bir boshqa a'lim metodi bu innovatsion yondashuvdir. Talabalar maxsus stansiyalarga ajratilgan o'quv materiali ustida ishlaydilar va ular oldindan topshiriqlar bilan ish rejalarini oladilar. Stansiya asosida o'qiydigan talabalar o'z vaqtlarini, vazifalar ketma-ketligini boshqarish va ularni bajarishni xohlagan format va jamoani tanlash erkinligiga ega bo'ladilar. Shunday qilib, stansiyaga asoslangan o'qitish metodi nafaqat til ko'nikmalarini, balki rivojlanishiga yordam beradi va vaqtingizni boshqarish qobiliyati hamda vaziyatlarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi [Guillaume, 2010, p. 145].

Loyiha metodi talabalar tomonidan olib boriladigan turli xil ishlarni, masalan, tadqiqot, qidiruvni amalga oshirish orqali chet tilini o'rgatishni o'z ichiga oladi [Sobirova, 2019]. Loyihalar turli formatlarda bo'lishi mumkin: multimedia taqdimotlari, rolli o'yinlar, krossvordlar, viktorinalar va tadqiqotlar. Loyihaga asoslangan metod tarafdorlarining fikricha, chet tilini faqat faol foydalanish orqaligina muvaffaqiyatli o'rganish mumkin.

Presentation, Practice, Production (PPP) - deduktiv metodi treningi hisoblanadi. U xorijda keng qo'llaniladi. Til o'rganish jarayoni uchta asosiy bosqichdan iborat ular, birinchidan, yangi so'zlar va iboralar kontekstda kiritiladi, bu o'quvchilarga yangi lug'atning ma'nosini taxmin qilish imkonini beradi, masalan, moslashtirilgan matnni o'qishda. Keyin o'rganilgan lug'at mashqlar va ko'p tanlovli testlarda qo'llaniladi. Shundagina o'quvchilar o'rgangan materialni erkinroq shaklda, masalan, rolli o'yinlar, taqdimotlar va "Axborot bo'shlig'i" ma'lumotlarini qidirish texnikasida mashq qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ushbu texnikaning mohiyati bu talabalar ma'lum bir ishni bajarish, mashq qilishdan iboratdir. Shu bilan birga, har bir talaba vazifani to'liq yakunlash uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarga ega bo'ladilar, shuning uchun ular topshiriqni bajarish uchun guruhdoshlari bilan faol muloqot qilishlari kerak. Mashqlar va testlarni o'z ichiga olgan

mustahkamlash bosqichida o'qituvchi va o'quvchilar nima qilayotganini va bu topshiriqlarni bajarish tartibini to'liq nazorat qiladi.

Hikoya metodi o'quvchilarni real hayotiy vaziyatlarga yaqinlashtiruvchi senariylardan foydalanish orqali til muhitiga singdiradi va til ko'nikmalarini yaxshilaydi. Senariy yondashuvi tarafdorlarining fikricha, haqiqiy vaziyatlar deyarli har doim o'quvchilarning shaxsiy qiziqishini uyg'otadi va muammoli masalalarni hal qilishda o'ziga xos fikrlash texnikasini rivojlantirishga yordam beradi. Senariylarning mazmuni real hayotdagi muloqotning tabiiy jarayonini aks ettirishi muhim hisoblanadi. Bu metod deyarli hech qachon darslik yoki boshqa o'quv materiallaridan foydalanmaydi. Hikoya metodiga asoslangan darsda o'qituvchining vazifasi harakat doirasini aniqlash va o'rnatish hamda alohida epizodlarni taqdim etishdan iborat.

Ingliz tilini o'qitishning leksik metodi lug'atni, tilni muvaffaqiyatli o'rganishning eng muhim jihatlaridan biri deb hisoblanadi. Ularning fikriga ko'ra, lug'at, so'zlar, ko'p ishlatiladigan iboralar va idiomatik iboralardan iborat. Ushbu metod orqali o'rganish til iboralar va idiomalarni yodlash va hotirada saqlash orqali yuzaga keladi. Bunday metodga asoslangan o'quv dasturi metodologiyasi butunlay lug'atga qaratilgan. Talabalar o'quv jarayonida haqiqiy matnlar bilan ishlaydilar. Ko'pincha talabalarga turli idiomatik va to'plamli iboralar bilan ko'p miqdorda taqdim etilgan. O'quvchilar ushbu iboralarning ma'nosini tushungandan so'ng, ular o'rgangan materialdan foydalanishni targ'ib qiluvchi ko'proq erkin formatdagi topshiriqni bajaradilar.

Funksional metod ("Functional approach") funksional so'zlar (functional words), bunda aynan so'z muhim ahamiyat kasb etadi, shuningdek, so'z gapning grammatik qurilishida tilning asosi sifatida muhim ro'l o'ynaydi. Funksional so'zlar artikl, bog'lovchi va olmosh, yordamchi fe'l, yuklama bo'lishi mumkin. Bu metod, qoida tariqasida, o'zini taklif qilmaydi.

To'g'ridan-to'g'ri metod (Berlits metodi deb ham ataladi) o'quvchilarni chet tilida fikrlashga o'rgatish, o'z ona tilini o'quv jarayonidan butunlay chiqarib tashlashga qaratilgan. Barcha dialoglar, o'qituvchi ko'rsatmalari va topshiriqlar bo'yicha chet tilida berilgan. Ushbu metodning asosiy afzalligi til muhitiga to'liq singib ketishdir.

Guided Discovery yordamida o'quvchilar grammatika qanday ishlashini o'zlari aniqlashlari kerak. Shuningdek, bunda grammatik qoidalar va tuzilmalar orqali o'qish maxsus tanlangan. Bu metodda o'qituvchining vazifasi shunchaki o'quvchilarni o'qishga rag'uhlantirish, ularni zarur materiallar bilan ta'minlash, ularning muvaffaqiyatini nazorat qilishdan iborat. Ushbu metodni qo'llashga misol sifatida darsning quyidagi parchasini keltirish mumkin: o'qituvchi o'quvchilarga o'tgan zamonning (past simple tense) qo'llanilishiga oid bir nechta misollar keltirilgan matn parchasini taqdim etadi, o'quvchilar matnni diqqat bilan o'qiydilar, uni juftlikda muhokama qiladilar, matn bo'yicha savollarga javob beradilar, matndagi voqealarning xronologik ketma-ketligini yaratish uchun mashq bajaradilar va faqat oxirida o'qituvchi matnning ma'nosi, harakatlar

sodir bo'lgan vaqt haqida yetakchi savollar beradi, shu bilan o'quvchilarga ingliz tilida oddiy o'tgan zamonning ishlash xususiyatlarini mustaqil ravishda tushunishga imkon beradi. Bu metod ko'pincha fizik javob metodi va funktsional metod bilan birlashtiriladi.

Kontentga asoslangan ta'lim tarafdorlarining fikricha, ingliz tilini o'rganishning eng yaxshi metodi o'quvchilarga nafaqat tilni o'rganish imkoniyatini beruvchi, balki ularning dunyoqarashini kengaytiradigan qiziqarli mavzular, hikoyalar va latifalar bilan ta'minlashdir. Mavzular va hikoyalar odatda talabalar boshqa fanlarida o'rganadigan mavzular bo'yicha taqdim etiladi.

Rolli o'yin o'qitishning faol metodi bo'lib, o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishning asosiy usullaridan biridir. Rol o'ynash birinchi navbatda o'quvchilarning qiziqishlari bilan bog'liq bo'lishi kerak; amaliy chet tili ko'nikmalarini faol o'rgatish uchun foydalanish mumkin. Ushbu metoddan foydalanadigan o'qituvchining asosiy maqsadlari til to'siqlarini bartaraf etish va ingliz tilini o'rganuvchilarda nutq amaliyoti hajmini oshirishdir.

Intensiv ingliz tilini o'rganish so'nggi paytlarda tobora ommalashib bormoqda. Bu metod talabalarga nisbatan qisqa vaqt ichida amaliy til ko'nikmalarini egallash imkonini beradi. Ko'pincha, intensiv kurs ma'lum bir professional sohaga qaratilgan bo'ladi ya'ni, biznes yozishmalari, muzokaralar, shartnomalar tuzish va boshqa ko'p narsalarni o'z ichiga oladi.

Asosan xorijiy mamlakatlarda keng tarqalgan keys metodi ingliz tilida ma'lum bir mutaxassislik bo'yicha bilm olishga qaratilgan [Patricia, 2008, 258-bet]. Ushbu metodning nazariy rivojlanishi C.Foltis (C.Foltis) hamda P.Daff (P.Duff) [Faltis, 1997, 147-bet].

Keys metodi - bu biznes, siyosat va iqtisodiy faoliyat sohalaridagi real vaziyatlarni tahlil qilish asosida chet tilini o'qitishning o'ziga xos metodi. O'qituvchi ingliz tili darslarida keys metodini qo'llasa, u bir-birini to'ldiruvchi ikki maqsadga erishishga intiladi ya'ni, o'quvchining kommunikativ kompetentsiyalarini takomillashtirish, shuningdek, kasbiy mahoratni shakllantirish va rivojlantirishga qaratiladi. Biroq, ushbu metoddan o'z mutaxassisligi bo'yicha yetarli darajada bilmga ega bo'lgan, shuningdek, ingliz tilini kamida o'rta darajada biladigan talabalar bilan ingliz tili darslarida foydalanish mumkinligini hisobga olish muhimdir. Keys metodi boshqa ingliz tilini o'qitish metodlari bilan birlashtirilganda samaraliroq bo'ladi, chunki u o'quvchiga nazariy yoki me'yoriy asos yaratmaydi. Umuman olganda, keys metodi nazariy bilimlarni amalda qo'llash va professional sharoitlarda ingliz tilini bilish darajasini oshirish uchun juda samarali vosita sifatida tan olingan.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari guruhlar uchun samarali interaktiv muhit bo'lib, bir qator qo'shimcha imkoniyatlarni ochadi:

- kengroq manbalar va xilma-xil ma'lumotlarga oson kirish;
- olingan ma'lumotlarning shakllanishi va taqdim etilishining o'zgaruvchanligini o'zlashtirish;

- o'rganilayotgan auditoriyaning qamrovini kengaytirish;
- vazifalar doirasini kengaytirish;
- o'rganish maqsadlari va metodlarini tanlash imkoniyatini berish;
- o'rganish uchun taqdim etilgan ma'lumotlarning asosiy xususiyatlari va xususiyatlarini ta'kidlash;

• tilni tushunish, tushunish va umumiy savodxonlikni sezilarli darajada yaxshilash. AKT vositalarini joriy etish va faol qo'llash ingliz tilini o'zlashtirishni sezilarli darajada osonlashtiradi va shu bilan ta'lim sifatini yaxshilaydi [12, 143-bet]. Zamonaviy dunyoda texnologik yangiliklardan foydalanish hayotning ajralmas qismidir. Shu bilan birga, kompyuterlar va turli xil dasturiy ta'minot asosan ingliz tilida so'zlashadigan mamlakatlarda ishlab chiqilgan. Shunga ko'ra, hamma narsa ingliz tiliga asoslangan. Butunjahon o'rgimchak to'ri texnologiyalarning birlashishi jarayonini aniq ko'rsatdi: televizor, telefon, musiqa, shuningdek, multimedia kompyuterlari va internet televideniyesi kabi innovatsion iste'mol texnologiyalari. Shu tufayli ingliz tili endi har bir uyda, barcha ta'lim, ijtimoiy va madaniy muassasalarda va boshqalarda har soniyada mavjud.

Mantiqiy xulosa quyidagicha: kompyuterlar va axborot texnologiyalari til o'qitish usullarini sezilarli darajada soddalashtirdi va diversifikatsiya qildi, shu bilan birga jarayonning o'zini ancha qiziqarli va ko'ngilochar qildi. Bundan tashqari, keng tarqalgan kompyuterlashtirish va texnologiyalarning jadal rivojlanishi o'qituvchining ishini sezilarli darajada osonlashtirdi. Oxir-oqibat, eskirgan usullar zamonaviy avlod uchun mos emas va AKT usullaridan foydalanish o'qituvchilar va talabalar uchun standart texnikalardan tashqariga chiqish, samarali mustaqil o'rganishni rag'batlantirish uchun noyob imkoniyat yaratadi. Multimedia texnologiyalari raqamli muhitda turli xil axborot taqdimotlarining kombinatsiyasidir [12, 97-bet]. Boshqacha qilib aytganda, matn, grafik, audio va video ma'lumotlar auditoriyaga taqdim etish uchun mo'ljallangan yagona multisensor interaktiv faylda to'planadi. Ushbu usul eshitish idrokini, matn bloklarini vizual jihatdan jozibali ko'rsatishni, ehtimol qo'shimcha animatsiya bilan, shuningdek, video ketma-ketliklar va semantik yuklamani ta'kidlash uchun mo'ljallangan.

Ingliz tilini o'qitishda yuqoridagi usullarning har biri yoki ularning kombinatsiyasi samarali bo'ladi. O'rganilayotgan ma'lumotlar kontekstiga asoslanib, eng moslarini tanlash muhimdir. O'quvchilarning darajalari har xil bo'lgani uchun yagona eng yaxshi usul yo'q. Shuning uchun o'qituvchi ma'lum bir o'quvchilar guruhi va har bir aniq holat uchun eng mos keladigan va darsning maqsadiga mos keladigan usullardan foydalanishi kerak. Shundagina usullar innovatsion deb hisoblanadi. Case-study usuli (inglizcha case - case; dasturlash tilida - variant operatori) ma'lum bir vaziyatni tahlil qilishdir [11, 63-bet]. Ya'ni, ingliz tili ma'lum bir vaziyatli vazifalarni tahlil qilish orqali o'rgatiladi. Usulning asosiy maqsadi talabalarning analitik ko'nikmalarini va

muammolarning mohiyatini tushunish qobiliyatini rivojlantirish, ularga yechim topish va eng yaxshilarini tanlashni o'rgatishdir. Cases quyidagilarga bo'linadi:

- amaliy - real hayotda yuzaga keladigan vaziyatlarni ifodalaydi;
- ta'limiy - sun'iy ravishda yaratilgan va real hayot sharoitlarining shartli aksi hisoblanadi;
- Tadqiqotchi – vaziyatni modellashtirish orqali vaziyatlarni o'rganish uchun mo'ljallangan.

Muayyan vaziyatlarni tahlil qilish orqali talabalar jamoaviy ish ko'nikmalarini egallaydilar va takomillashtiradilar, har bir ishtirokchining rolini to'g'ri aniqlaydilar, samarali muloqot qiladilar va berilgan vaziyatga optimal yechimni topadilar. Muayyan vaziyatlardan foydalanish quyidagi o'zaro ta'sir bosqichlarini nazarda tutadi [12, 156-bet]:

1. Tayyorgarlik. Bo'lajak ishning mohiyati talabalar guruhiga tushuntirilganda.
2. Tanishuv. Dastlabki ma'lumotlar bilan ma'lumot talabalar guruhiga qisqacha taqdim etiladi (taxminan 20 daqiqa).
3. Tahlil. Talabalar o'zaro muhokama qiladilar, muammoni aks ettiruvchi to'g'ri savollar berishni o'rganadilar va mazmunli javoblar oladilar.
4. Xulosa. Munozara davomida olingan ma'lumotlar asosida talabalar xulosalar chiqaradilar va muammoni hal qilishning eng yaxshi usulini aniqlaydilar.

Samarali o'rganish uchun barcha guruh a'zolarini muhokama jarayoniga jalb qilish juda muhimdir. O'qituvchi muhokamada bevosita ishtirok etmaydi; ularning roli talabalarni mazmunli, samarali muloqotga undash, muhokama yo'nalishini belgilash va agar kerak bo'lsa, o'zgartirishdir. Ushbu usulga amal qilish orqali talabalar "jamoat o'yinchilariga" aylanadilar. Bundan tashqari, talabalar muammo haqida oldindan biron bir bilimga ega bo'lishlari mutlaqo shart emas. Amaliyotda allaqachon aniq ko'rsatilganidek, ingliz tilini interaktiv tarzda o'rganish bir qator asosiy afzalliklarni taqdim etadi [5, 112-bet]:

- Bu har bir guruh a'zosini muhokamaga jalb qiladi va talabalar o'zlarini shunchaki kuzatuvchi kabi his qilishlariga ehtiyojni yo'q qiladi.
 - Bu axborotni tushunishning osonligi va to'liqligi nuqtai nazaridan didaktik usullardan sezilarli darajada ustun turadi.
 - Bu kurs materialini o'rganish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.
- Shubhasiz, jamoaviy ish o'quv jarayonida juda foydali. Biroq, individual ishni e'tiborsiz qoldirmaslik kerak.

Keys-stadi usuli birinchi marta 1870-yilda Garvardda sinovdan o'tkazilgan. O'shandan beri u ikkita klassik maktabga - Garvard (Amerika) va Manchester (Yevropa) ga sezilarli o'zgarishlar, takomillashtirishlar va bo'linishlarga duch keldi. Birinchisi, ma'lum bir vaziyatga yagona to'g'ri yechimni topish ko'nikmalarini rivojlantirishga urg'u beradi. Ikkinchisi, har birining o'zining ijobiy va salbiy tomonlari bo'lgan bir nechta variantlar bo'lishi mumkinligini tan oladi. Shuni

ta'kidlash kerakki, bugungi kunda keys-stadi Amerikadagi ko'plab nufuzli ta'lim muassasalarida, shuningdek, Yevropa va Osiyo mamlakatlarida eng samarali usullardan biri hisoblanadi. Keys-stadi bir qator muhim ko'nikmalarni rivojlantiradi va takomillashtiradi:

- Analitik - taqdim etilgan ma'lumotlarni tahlil qilish, ularni tasniflash, ustuvor va unchalik muhim bo'lmaganlarga ajratish ko'nikmalari va mantiqiy fikrlash ko'nikmalari.

- Amaliy - talabalarda berilgan muammoni hal qilish va maqsadga erishish uchun turli usullarni amalda qo'llash qobiliyatini rivojlantiradi.

- Ijodiy - noan'anaviy fikrlash imkoniyatlarini ochib beradi.
- Muloqot ko'nikmalari - o'z pozitsiyasini muhokama qilish va himoya qilish ko'nikmalari, shuningdek, qisqacha sharh tuzish uchun ma'lumotlardan malakali foydalanish.

- Ijtimoiy ko'nikmalar – jamoaviy ishda o'zaro ta'sir qilish ko'nikmalari: muloqot olib borish, raqibni tinglash va oqilona javob berish qobiliyati.

Ish quyidagi talablarga javob berishi kerak:

- aniq belgilangan vazifaga ega bo'lishi kerak;
- vaziyat va vazifaning murakkabligi guruh darajasiga mos kelishi kerak;
- bir nechta diqqat markazidagi fikrlarni o'z ichiga olishi kerak;
- vaziyat dolzarb bo'lishi va zamonaviy dunyodagi haqiqiy san'at darajasini aks ettirishi kerak;
- vaziyatni umuman tahlil qilishni va xususan, aniq ma'lumotlarni tahlil qilishni rag'batlantirishi kerak;
- vaziyat talabalar guruhi ichida munozarani rag'batlantirish uchun provokatsion bo'lishi kerak;
- turli xil yechim usullari va mumkin bo'lgan natijalarni taklif qilishi kerak.

Tahlil va natijalar. Ingliz tilini o'qitish usullarining xilma-xilligi tilning tarkibiy qismlari, chet tilini o'rganishning umumiy jarayoni hamda ingliz tilini o'zlashtirishda qaysi mashqlar va topshiriqlar samaraliroq ekanligi haqidagi tilshunoslarning turlicha qarashlaridan kelib chiqadi. O'qitish usuli - o'qituvchi va o'quvchining o'quv maqsadlari va vazifalariga samarali erishishga qaratilgan o'zaro faoliyati. Odatda, metod turli texnikalar, o'qitish usullari va yondashuvlarni qo'llash orqali amalga oshiriladi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlashimiz mumkinki, bugungi kunda ko'plab o'qituvchilar faqat bitta metoddan foydalanish bilan cheklanib qolmaydilar, balki ko'pincha ingliz tilini o'qitishning barcha jihatlarini qamrab olish uchun ularni birlashtiradilar. Masalan, ba'zi o'qituvchilar bir hafta bitta metoddan, keyingi hafta boshqa metoddan foydalanib dars olib borishadi yoki o'z metodlarini turli topshiriqlar bilan to'ldirishadi. Muayyan metod boshqasidan yaxshiroq deb aytish mumkin emas. Masalan, turizm sohasida karyera qurish uchun ingliz tilini o'rganishga intilgan, o'rtacha

darajadagi ingliz tiliga ega bo'lgan o'n sakkiz yoshli talabalar guruhi uchun kommunikativ metod eng mos keladi. Biroq, universitetga kirish imtihonini topshirishni rejalashtirgan o'n sakkiz yoshli talabalarning boshqa guruhi uchun tuzilgan metodi ko'proq mos keladi. Tegishli metodni tanlash uchun o'quvchilarning yoshini, ingliz tilini bilish darajasini, tilni o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini, o'rganishga bo'lgan umidlarini va agar mavjud bo'lsa, ingliz tilini o'rganishdagi avvalgi tajribasini hisobga olish kerak. Shunday qilib, hozirgi vaqtda mavjud bo'lgan ingliz tilini o'qitish metodlari va texnikalarining xilma-xilligi ta'lim jarayonida metodlar, texnologiyalar va mashqlarning maqbul kombinatsiyasini talab qiladi.

Ingliz tilini samarali o'qitish uchun uning butun dunyo bo'ylab hayotning barcha sohalarida ulkan ahamiyatini yodda tutish muhimdir.

Agar o'qitish faqat an'anaviy tarjimalar va standart topshiriqlarga tayanib, faqat grammatik xususiyatlar va talaffuzga e'tibor qaratadigan bo'lsa, axborotni o'zlashtirish darajasi, shuningdek, bilim va ko'nikmalarning chuqurligi endi zamonaviy talablarga javob bermaydi.

Bundan tashqari, turli darajadagi, turli o'quv muhitidagi va turli o'quv maqsadlaridagi talabalar uchun boshqa usullar ko'proq mos kelishi mumkin. Talabalarning maksimal rivojlanishiga erishish uchun muhim bo'lgan bir nechta asosiy fikrlar aniqlangan:

1. Talabalarni taqdim etilgan ma'lumotlarni muhokama qilish uchun bir-biri bilan faol muloqot qilishga undash va bunga undash.

2. Munozarani rag'batlantiradigan savollarni oldindan tayyorlash va kerak bo'lganda muhokama yo'nalishini so'rash, o'zgartirish yoki sozlash.

3. Guruh bilan faqat ingliz tilida muloqot qilishni qoidaga aylantiring. Innovatsiya va yuqorida aytib o'tilgan konsepsiyani qo'llash orqali o'qituvchilar an'anaviy o'qitish usullaridan tashqariga chiqib, samaradorligini sezilarli darajada oshirishlari mumkin. Guruhning muvaffaqiyatlari buning rad etib bo'lmaydigan isboti bo'lib xizmat qiladi. Biroq, zamon bilan hamnafas bo'lish va jamiyatning doimiy ravishda o'sib borayotgan ehtiyojlarini qondirish uchun xorijiy universitetlarda o'qitish usullarini yangilash va takomillashtirish bo'yicha ishlar davom etmoqda. Bundan tashqari, globallashtirish sur'atini hisobga olgan holda, ingliz tilini o'rganish ta'limga asosiy investitsiyaga aylanib bormoqda. Ilg'or o'qitish usullari va vositalarini qo'llash orqali talabalarning motivatsiyasi va samaradorligini sezilarli darajada oshirish, ilgari faqat ona tilida so'zlashuvchilar bilan uzoq vaqt muloqot qilish orqali mumkin bo'lgan bilim va ko'nikmalarning chuqurligiga erishish mumkin. Shuni ham ta'kidlash joizki, yangi paradigma talabaning kerakli natijaga erishishdagi rolini o'qituvchi bilan bir xil darajada muhim qiladi. O'z navbatida, o'qituvchining roli ham o'zgardi - endi ularning vazifasi ko'proq vositachiga aylandi. Innovatsion usullar, shuningdek, kompyuter, multimedia va axborot-kommunikatsiya

texnologiyalaridan foydalaniladigan muhitda bu butunlay mantiqiy va hatto muqarrar bo'lib bormoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Alekseycheva E. Y. Ta'limda axborotlashtirish texnologiyalaridan foydalanish muammolari // Fan va ta'limda yangilik. Xalqaro yillik ilmiy-amaliy konferensiya ma'ruzalari to'plami. Bosh muharrir Y. N. Kondrakova. 2018. Moskva: OOO "Maks Press". 2018. B. 15–22.
2. Alekseycheva E. Y. Kelajakdagi kompetensiyalarni shakllantirishga joriy yondashuvlar // Moskva shahrining axborotnomasi pedagogik universitet. Seriya "Falsafiy fanlar". 2020. Yo'q. 1 (33). BILAN. 44–50. DOI: 10.25688/2078-9238. 2020. 33. 1.06
3. Guillaume G. Prinsiplar nazariy tilshunoslik. – 4-nashr. - M. : LKI, 2010 yil.
4. Guziekova Saida Musovna, Xachak Svetlana Kadirovna Chet tillarni o'qitish usullariga innovatsion yondashuvlar // Adige davlat universiteti axborotnomasi. 3-seriya: Pedagogika va psixologiya. - 2013. - 2-son (117).
5. Metodologiya trening chet tillari V o'rtacha tarbiyaviy muassasalar / hisoblash mualliflar ostida yetakchi. S. Y. Nikolaeva, - M.: Lenvit, 1999 yil.
6. Sobirova R. VA. Zamonaviy metodlarida ta'lim berish. Ingliz til // Yosh olim. - 2019. - № 32. - S. 149152.
7. Sley Natalya. Ssenariy qanday o'rgatadi trening xorijiy til // CCS&ES. - 2018. - №3.
8. Chislova A. S. Pedagogik senariy - multimedia dasturlarining ta'lim va rivojlanish ta'sirini kuchaytirish sifatida. // Ta'lim texnologiyasi va jamiyat. - 2008. - №11.
9. Faltis C. Keys o'rganish metodlari ichida tadqiqot qilish, til va ta'lim // Ensiklopediyaning Til va Ta'lim. - 1997 yil. -
10. Keys o'rganish tadqiqot ichida qo'llaniladi tilshunoslik / Patricia A. Duff., - N. Y. : Lawrence Erlbaum, 2008. – 358-bet.
11. Konisheva A. V. Ingliz tilini o'qitishning zamonaviy usullari. – Minsk: Tetra-Systems, 2004. – 175 b.
12. Artemyeva O. A., Makeeva M. N., Milrud R. P. Madaniyatlararo muloqotga asoslangan mutaxassisning kasbiy tayyorgarligini tashkil etish metodologiyasi. – Tambov: Tambov davlat texnika universiteti nashriyoti, 2005. – 160 b.
13. Obraztsov P. I., Ivanova O. Yu. Universitetlarning til bo'lmagan fakultetlarida professional yo'naltirilgan chet tilini o'qitish / P. I. Obraztsov tomonidan tahrirlangan. – Orel: OSU, 2005. – 114 b.

14. Til bo'lmagan mutaxassislikdagi universitetlarda chet tillarini o'qitish bo'yicha namunaviy o'quv dasturi [Elektron resurs]. – URL: http://www.eltrussia.ru/articles_52.html (kirish sanasi: 25.12.2018).